

A 2026. június 27–28-ai amerikai–iráni fegyveres incidens és az MoU kilátásai

A június 27–28-ai amerikai–iráni katonai összecsapást a legtöbb elemző a június 17-én aláírt amerikai–iráni Egyetértési Memorandum (MoU) első komoly „stressztesztjeként” értelmezi. Az incidens rávilágított a megállapodás legnagyobb gyengeségeire, ugyanakkor az is kiderült, hogy egyik fél sem érdekelt egy újabb teljes körű háború kirobbantásában. A katonai csapásokat követően ugyanis néhány órán belül ismét megindultak a közvetítői egyeztetések, ami arra utal, hogy Washington és Teherán továbbra is az MoU fenntartásában érdekelt, még ha annak végrehajtása jelentősen nehezebbé is vált.

Az incidens. Az amerikai hadsereg újabb csapásokat mért iráni katonai, kommunikációs, légvédelmi, drón- és aknatelepítő létesítményekre, miután egy tanker iráni dróntámadás célpontja lett a Hormuzi-szorosban. Irán erre rakéta- és dróntámadásokkal válaszolt bahreini és kuvaiti amerikai katonai létesítmények ellen; amerikai jelentések szerint nem voltak amerikai halottak és nem keletkezett jelentős kár, de Bahreinben civil épület is megsérült. Az összecsapás lényege nem pusztán katonai, hanem jogi-politikai: Washington a szabad hajózás és az Omán menti déli hajózási útvonal használata mellett áll, Teherán viszont úgy értelmezi az MoU-t, hogy a szoros újbóli megnyitásának „adminisztrációja” alapvetően iráni hatáskör, és a hajóknak az általa kijelölt északi útvonalat kell használniuk.

Az incidenssel az amerikai–iráni konfliktus középpontjába már nem a nukleáris kérdés, hanem a Hormuzi-szoros került. Egyre szélesebb körben osztott értékelés, hogy a memorandum jövője döntően attól függ, miként sikerül rendezni a szoros biztonságának, a hajózási útvonalak ellenőrzésének (ki ellenőrzi a hajózást, melyik útvonal használható) az amerikai haditengerészet szerepének kérdését, továbbá azt, hogy mekkora tényleges ellenőrzési jogot kap Irán? Míg Washington a nemzetközi hajózás szabadságát tekinti elsődlegesnek, addig Teherán saját biztonsági és szuverenitási jogaira hivatkozva igyekszik meghatározó ellenőrzést gyakorolni a térség felett. Több elemző szerint a nukleáris tárgyalások tényleges folytatására csak akkor nyílhat lehetőség, ha előbb sikerül stabilizálni a Hormuzi-szoros helyzetét.

Donald Trumpnak a Truth Social platformon közzétett fenyegető nyilatkozatai elsősorban tárgyalási nyomásgyakorlást szolgáltak. Ezt támasztja alá, hogy Washington a fenyegető nyilatkozatokkal párhuzamosan elfogadta a katarai közvetítéssel kialakított újabb de-eszkalációs mechanizmust, vagyis a retorikai keményítés nem párosult korlátlan katonai eszkalációval. A szakértők többsége szerint az amerikai politika továbbra is az „erőből tárgyalás” stratégiáját követi: katonai nyomást alkalmaz annak érdekében, hogy Iránt a memorandum végrehajtására ösztönözze, nem pedig egy újabb háború elindítása a cél.

Az Egyetértési Memorandum strukturális problémái ugyanakkor változatlanul fennállnak. Továbbra sincs egyértelmű végrehajtási mechanizmus a Hormuzi-szorosra vonatkozóan, rendezetlen a magas dúsítású uránkészletek és a NAÜ-ellenőrzések kérdése, valamint Libanon és a Hezbollah szerepe is komoly kockázatot jelent. Különösen a libanoni frontot tekintik az egyik legveszélyesebb tényezőnek, mivel egy újabb Hezbollah–Izrael összecsapás könnyen kisiklathatja az amerikai–iráni párbeszédet.

Az amerikai–iráni memorandum nem omlott össze, de bebizonyosodott, hogy rendkívül sérülékeny politikai keretmegállapodás. A felek továbbra is érdekelték annak fenntartásában, ugyanakkor minden jelentősebb regionális incidens – különösen a Hormuzi-szorosban vagy Libanonban – képes lehet újra fegyveres konfrontációt kiváltani. A jelenlegi helyzetet ezért a legtöbb elemző nem a konfliktus lezárásának, hanem egy elhúzódó, folyamatos válságkezelési időszak kezdetének tekinti, amelyben a memorandum inkább a de-eszkaláció minimális politikai keretként, semmint tartós rendezési megállapodásként működik.

2026. június 29.